

СТ А Н О В И Щ Е

по конкурса за академичната длъжност „доцент“
по професионално направление 2. 1. Филология,
обявен в ДВ, бр. 32 от 22.04.2016 г. за нуждите на
Катедрата по кирилometодиевистика на СУ „Св. Климент Охридски“
от доц. д-р Татяна Мострова, Кирило-Методиевски научен център, БАН

Кандидат: главен асистент д-р Петко Д. Петков

По обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ за нуждите на Катедрата по Кирилometодиевистика в професионално направление 2.1. Филология, научна специалност 05.04.17 – Български език (Старобългарски език), обявен в ДВ, бр. 32 от 22.04.2016 г., е постъпила кандидатурата на гл. ас. Петко Д. Петков.

Кандидатът има образователна и научна степен „доктор“. Неговата научна и преподавателската дейност протича в СУ „Климент Охридски“ и в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

В конкурса за длъжността „доцент“ д-р Петков се представя с внушителна по обем и разнообразна по тематичен обхват научна продукция: Той има 2 самостоятелни книги, 2 книги в съавторство, 17 студии и статии, три електронни публикации, съставител и редактор е на 2 други обемни издания, автор на голям брой преводи от старобългарски на съвременен български език. Изнесял е доклади на международни форуми у нас и в чужбина, трудовете му са цитирани в авторитетни чужди и български издания. Като дългогодишен член на Катедрата по кирилometодиевистика и на Катедрата по български език на ЮЗУ „Н. Рилски“, гл. ас. П. Петков участва във всички големи проекти, финансирани от фонд „Научни изследвания“, а също и като ръководител от българска страна на международния българо-немски проект (2015-2017) по двустранно сътрудничество между СУ и Университета на Саарланд (Германия).

Тази научна продукция представя кандидата като опитен изследовател и изграден научен работник. Тя очертава разностранните интереси на д-р Петков и областите на неговата научна квалификация: старобългарска и историческа лексикология и словообразуване, езиково-текстологични изследвания на старобългарски и по-късни писмени паметници, описание и издание на български средновековни ръкописи.

Отчитайки основните приноси в научната дейност на кандидата няма да се спирам на дисертационния му труд „*Лексика и словообразуване в старобългарския превод на Египетския патерик*“, тъй като той получи висока оценка още при защитата на дисертацията. Искам само да припомня, че това е първото цялостно изследване на Египетския патерик, което представя в пълнота (на 587 с.) словообразователните типове и лексикалната характеристика на този старобългарски преводен паметник от X в. и доказва неговия преславски произход.

Освен заниманията му с Египетския патерик, П. Петков има съществени приноси (извън темата на дисертацията си, вече в по-широк аспект) и за проучването на други патерични сборници. Единственият запазен български препис на Азбучно-Йерусалимския патерик от Хилендарския манастир (№ 421) според д-р Петков съхранява текст, чийто превод вероятно е възникнал около началото на XIV в. на Атон. В друг хилендарски препис № 428 като добавка към текста на Азбучно-Йерусалимския патерик П. Петков открива разказите на Анастасий Синаит, познати на славяните в превод още от X в., представени в Симеоновия изборник и в Лаврентиевия сборник от 1348 г., в състава на Никоновите пандекти и на Сводния патерик. В „*Лексикални и словообразователни варианти в текста на Скитския патерик*“ той разглежда ръкописната традиция на Скитския патерик и установява различни етапи на лексикално редактиране в рамките на т. н. Преславска редакция. Важна тук е констатацията на автора, че тази редакция се открива в ръкописите с източнославянски произход и не засяга южнославянските ръкописи.

Обемната книга на П. Петков *Ръкопис № 2/23 от сбирката на Рилския манастир. Сборник с жития от края на XV век.* (С., 2011, 584 с.) е резултат от участието му в съвместния научен проект на ЮЗУ и СУ „Кл. Охридски“, „Патриархът Неофит. Манастирът. Библиотеката. Учебната книга“, финансиран от ФНИ на МОН. Изданието на рилския ръкопис се придружава от въстъпителна част, в която авторът представя описание на отделните текстове в сборника, придружени от археографски сведения за всеки от тях. Сборникът включва жития на св. Василий Велики, св. Григорий Акрагантски, св. Йоан Милостиви, св. Йоан Златоуст, св. Йоан Дамаскин, свв. Мина, Ермоген и Евграф, св. Григентий Омиритски, Слово за Рождество, приписвано на св. Йоан Дамаскин, цитати от св. Максим Изповедник и един кратък текст *От Отечника*. Важна съставна част от въстъплението са и сведенията за самия ръкопис, кодикологичното и правописно

описание и не на последно място изложените принципи за предаване на текста, които предопределят успеха на едно образцово издание от дипломатичен тип. И двете приложения в края имат определено приносен характер. Първото - към изследването на езиковите особености на Житието на св. Йоан Златоуст, тъй като в него са изнесени някои характерни за XIVв. морфологични черти и по-подробно словообразователните и лексикални особености, присъщи на превода на Житието на св. Йоан Златоуст от XIVв. Специално внимание е отделено на глосите в ръкописа, които са важна част от историята на този текст. Второто приложение допринася за увеличаване стойността на изследователската част на книгата с прецизно представените библейските цитати в превода на Житието на Григений Омиритски. Впрочем, не трябва да пренебрегваме факта, че това житие е издадено с разночетения по единствения запазен юсов молдавски препис от Библиотеката на румънската академия на науките (в Чети-миней от 1441 г.), което допринася за по-пълното му представяне в контекста на средновековната ръкописна традиция.

Връзка с издадените текстове от този сборник имат и отделни публикации на автора с изследвания върху езиково-текстологичните особености на отделни прозведения, като например Житието на Василий Велики от Амфилохий Иконийски (електронна публикация) .

Втората авторска книга на П. Петков *Кирил Пейчинович. Книга сия зовомая Огледало. Фототипно и наборно издание*. С., 2011, (164 с.) представя фототипния и наборен текст на изданието, както и предговор към една от първите печатни възрожденски книги, в който се очертава мястото на Пейчинович в българската култура. И не само това. След като определя до подробности диалектната принадлежност на неговия език като част от тетовския говор, Петков дава много точно определение на езика, на който е отпечатана книгата на К. Пейчинович: „това е текст на новобългарски език с голям брой църковнославянски, турски и сръбски примеси, записан с църковнославянски букви и отпечатан от сърбин“ (с. 6). Вероятно и по тази причина на д-р Петков се налага да добави бележки за непознати или трудноразбираеми думи, което той прави и отговорно и добросъвестно.

Своеобразен тематичен кръг от научната продукция на гл. ас. П. Петков представя участието му в колективното издание на **Паисиевата история**, и по-конкретно в **подготовката на първото критическо издание на текста**. *Преп. Паисий Хилендарски, История славянобългарска. V. I-II*, Славянобългарска Зографска света

обител, първо издание, 2012, 136 + 416 с.; второ допълнено и преработено издание, Славянобългарска Зографска света обител, 2013, 172+448 с.; трето поправено издание, Света гора Атон, Славянобългарска Зографска света обител, 2015, 172+448 с. (**в съавторство с Д. Пеев, М. Димитрова, А. Николов**).

Заслуга на авторите е, че в това издание чрез разночетения са представени не само архаичните преписи на *История славянобългарска*, но и че от тях може да се добие представа за запазената белова на Историята. В отделен предговор са обяснени принципите на изданието и принципите на превода на новобългарски.

Във втората колективна книга *Средновековни български новели. Тиквешки сборник. Текст и изследвания*. Благоевград, 2010, 184 с. (в съавторство с Л. Илиева и Л. Перчеклийски) П. Петков участва в **превода, редактирането и издаването на новобългарски на новелите** от Тиквешкия сборник от XV или XVI в. И тук работата му е свързана с издирването на допълнителни материали и многобройни справки, които значително увеличават качеството на преводите му. Заслуга и на двамата преводачи (Л. Илиева и П. Петков) е, че те осъществяват първия превод на целия сборник на книжовен български език.

Езиково-текстологичните изследвания на П. Петков са проведени в няколко направления: текстологични и езикови особености на отделни ръкописи (*Към езиковата и текстологична характеристика на апостол № 882 от НБКМ*), съпоставителен анализ на преводни произведения от старобългарската епоха с новооткрити паралелни по-късни преводи или редакции (*Два превода на Житието на Григорий Велики*), проследена е историята на текста на отделни средновековни преводни произведения, в която са представени преписите по групи според текстологичните и езиковите им характеристики (*Огласителните поучения на св. Кирил Йерусалимски в преписа на Висарион Дебърски; Тайноводствените поучения на Кирил Йерусалимски в преписа на Висарион Дебърски*, НБКМ № 305).). В последните две статии е направено първо по рода си изследване на *Огласителните поучения* в преписа на Висарион Дебърски. Преписите са разгледани в съпоставка с най-ранния препис на този текст от XI – XII в. (ГИМ, Син. 478), а различията са описани в пет групи: 1) Пропуски и добавки; 2) Смесови разлики вследствие на неразбиране на текста; 3) Граматически разночетения; 4) Лексикални разночетения; 5) Словообразователни разночетения. Рецепцията на част от изследваните творби в руската ръкописна традиция е представена в статията за Житието на Антоний Велики

(*Миграцията на текста. Към рецепцията на житието на св. Антоний Велики в руската ръкописна традиция: текстологични и езикови наблюдения*). В нея се разглежда една редакция на превода от X в. на Житието, възникнала в края на XV в. сред източните славяни, и нейното разпространение в руската традиция. Въз основа на анализа на фонетичните, морфосинтактичните и лексикалните особености П. Петков изказва предположението, че редакцията е дело на Нил Сорски.

Друг тематичен кръг от неговите публикации са посветени на **библейската проблематика**. Част от изследванията, които обхващат перикопите от Книгата на пророк Даниил и перикопите от Деянията на апостолите, са свързани с хърватската глаголическа традиция. Като голям научен принос можем да оценим и издадената в сп. Slovo Книга на пророк Даниил по Бревиария на Виг от Омишляни – хърватски глаголически ръкопис от XIV в. от Виенската национална библиотека (в съавторство с М. Димитрова). Изданието на текста е направено в латинска транскрипция по модела на изданието на други глаголически текстове в тази транскрипция като Хървоевия мисал (1973 г.) и Нюйоркския мисал (1994 г.).

П. Петков се представя и като **съставител и редактор на два обемни научни сборника**: *Acta Palaeoslavica. Vol. 2. In honorem Angelinae Minčeva*. Ed. M. Dimitrova, P. Petkov, I. Hristova. (Sofia: Heron Press, 2005. 232 pp.) и *Свети Климент Охридски. Слова и служби*. С., УИ „Св. Климент Охридски”, 2008, 592 р. (съставителство, съвместно с И. Христова-Шомова и А.-М. Тотоманова; редакция на старобългарския текст). За този сборник, посветен на произведенията на Климент Охридски, не трябва да забравяме не само редакцията, но и направената от Петков нормализация на повече от 150 страници старобългарски текст, с което произведенията на старобългарския писател се доближават до времето на създаването си.

През последните години част от докладите, изнесени на международни форуми, са посветени на ръкописи от сбирката на Зографския манастир, по чието описание и изследване той работи активно в рамките на проекта за описване на книжовното наследство на Светата обител.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Цялостната оценка на научната дейност на гл. ас. д-р Петко Петков показва, че неговата кандидатура напълно отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“. Съществените научни приноси на кандидата са в областта на изследването на езиково-текстологичните особености и издаването на

средновековното ни ръкописно наследство, както и в проучване на проблемите на писмени паметници от по-късните периоди от историята на българския език. Работите му се отличават с прецизност, задълбочен анализ и отлично познаване на фактологическия материал. Ето защо с пълна убеденост препоръчвам на почитаемото научно жури да присъди академичната длъжност „доцент“ на гл. ас. д-р Петко Петков.

София, 17. 08. 2016 г.

Член на научното жури:
Доц. д-р Татяна Мострова